

Tekst: Mat. 13,10-17

Lezen: Mat. 13,1-9;18-23

Zingen: Ld.341,1.2

Ps. 25,2.6 (*vs. 2 vóór de wet, vs. 6 na de wet*)

Ps. 126,3

Ps. 145,5

Gz.179a (*middagdienst*)

Ps. 86,4

Gelijkenissen zijn voor de meeste kerkmensen vaak bekende verhalen. **(1)** En ik kan me daar iets bij voorstellen. Want het zijn verhalen waar geweldig veel kracht in zit. En vooral als je de moeite neemt om er echt in te duiken, kom je een heleboel geweldige dingen tegen.

Tegelijk: als je ziet hoeveel gelijkenissen Jezus vertelt, en vooral *hoe* hij ze vertelt, dan komt er ook een vraag naar boven. En dat is deze vraag: waarom doet Jezus dat eigenlijk? Waarom vertelt hij zoveel dingen over God en over zichzelf in de vorm van gelijkenissen?

Je kunt die vraag natuurlijk ook omdraaien. Dat snap ik wel. Waarom zou hij dat niet doen? Ook andere Joodse rabbi's gebruikten veel voorbeelden bij hun onderwijs. Dat is een opmerking die ik bij een heleboel uitleggers tegengekomen ben. Maar om eerlijk te zijn, vind ik dat niet zoveel zeggen. Dat is bijna het intrappen van een open deur. Want het gebruiken van voorbeelden, dat doet iedere docent: iedereen die aan anderen iets leren wil. Het is dus logisch dat je dat ook tegenkomt bij Joodse rabbijnen. En niet alleen in de tijd van Jezus. **(2)**

Als ik het even dicht bij mezelf houd: als het gaat over preken, is dat ook wat ik vaak terug krijg: één of ander voorbeeld dat ik gebruikt heb. Want dat werkt bij ons. Een duidelijk voorbeeld – dat geeft houvast. Voorbeelden helpen ons om beter te luisteren en beter te

begrijpen en beter te onthouden.

Vaak worden de gelijkenissen van Jezus op dezelfde manier benaderd: verhalen die bedoeld zijn als voorbeeld om de boodschap nog beter over te laten komen. Een plaatje bij een praatje. Alleen, als je dan goed gaat lezen wat er nou eigenlijk gebeurt, dan klopt dat niet. Het is niet een plaatje bij een praatje. Het is alleen plaatje. En verder niks. (3) Vandaar ook de vraag van de leerlingen van Jezus: “Waarom spreekt u in gelijkenissen tot de mensen?” Dat zou een rare vraag zijn, als Jezus een paar voorbeelden zou gebruiken om zijn woorden toe te lichten. Maar blijkbaar vertelt hij op dit moment alleen maar gelijkenissen en verder niks. Als je een stukje verder leest, kom je dat weer tegen, (4) in vers 34: “Hij sprak uitsluitend in gelijkenissen tot hen.”

Dan is het inderdaad logisch dat de leerlingen zo’n *vraag* stellen. Want ze zijn verbaasd. Waarom doet Jezus dat? Waarom vertelt hij alleen het voorbeeld? Waarom vertelt hij niet het verhaal waar het voorbeeld bij hoort? (5) Moet je voorstellen dat ik zo’n preek zou houden. Ik zou allemaal verhaaltjes vertellen. En iedereen voelt wel dat ze bedoeld zijn als voorbeelden. Alleen, verder doe ik niks. Ik vertel alleen die voorbeelden. En ik laat alleen plaatjes zien op de beamer. Ik denk dat ik na afloop van zo’n dienst een heleboel vragen zou krijgen...

Nou doet Jezus dat natuurlijk niet zomaar. Hij heeft daar een bedoeling mee. En dat vertelt hij ook aan zijn leerlingen. En dat antwoord van Jezus is belangrijk: om goed naar te luisteren. Het gaat hem om de vraag of de mensen echt in hem geïnteresseerd zijn. Dat moet op deze manier duidelijk worden. Ik zal daar zo meteen nog wel meer over zeggen. Maar dat is het punt waar het om gaat: Jezus wil dat je een duidelijke en overtuigende keus maakt, als het gaat om hem. (6) En dat geldt natuurlijk niet alleen voor die mensen van vroeger, in Israël; dat geldt ook voor ons: Jezus wil dat je een overtuigende keus maakt.

Jezus gaat dus verhalen vertellen. Nou is daar natuurlijk al wel een heleboel aan vooraf

gegaan. Zijn wonderen bijv.: hij heeft laten zien wie hij is en waar hij voor gekomen is. Hij heeft het ook verteld: in de bergrede en op andere momenten. Hij is heel duidelijk geweest over zichzelf en over zijn boodschap. En al die dingen met elkaar, die woorden en die wonderen, die vormen een oproep: de oproep om in Jezus te geloven, om naar hem te luisteren en hem te volgen. (7)

Maar nu gaat het ineens heel anders. Nu gaat Jezus verhalen vertellen. Verhalen zonder uitleg. En dat maakt het ook wat geheimzinnig. Onduidelijk bijna. Alsof Jezus een terugtrekkende beweging maakt. Want wat moet je nou als luisteraar met alleen maar verhalen? Als je er geen uitleg bij hebt, dan kun je er toch niks mee? Of – of is dat misschien ook de bedoeling van Jezus? Om het evangelie voor de mensen te *verbergen*? Als je leest wat Jezus tegen zijn leerlingen zegt, dan is dat in elk geval een gedachte die bij je boven komt: dat hij het evangelie voor de meeste mensen wil verbergen. En als je dan leest hoe Jezus die woorden uit Jesaja erbij haalt, wordt die indruk zelfs nog sterker. (8)

Maar ja, hoe kan dat nou weer? Want God wil toch dat het evangelie *verkondigd* wordt? Hij wil toch juist dat mensen tot *geloof* komen en dat ze *gered* worden? Daar is de bijbel heel duidelijk in. In één van de brieven van Paulus staat op deze manier: “God wil dat alle mensen worden gered en dat ze de waarheid leren kennen.” (1 Tim. 2,4). Duidelijker kan het niet.

Zo’n gedeelte als dit en zo’n antwoord van Jezus roepen dus een heleboel vragen op. Ik wil proberen om daar een lijn in aan te geven. En dat gaat waarschijnlijk het gemakkelijkst door gewoon maar bij het begin te beginnen.

Stel je voor, je bent erbij, op het moment dat Jezus die gelijkenis van de zaaier vertelt. En dan moet je dus even proberen om je voor te stellen dat je het verhaal voor de eerste keer hoort. Dat is voor ons misschien lastig, want een heleboel van ons hebben het verhaal natuurlijk al tig keer gehoord en ook wat het betekent. Dus als wij het verhaal horen, dan komt die uitleg in je gedachten er meteen bij – op het moment dat je het verhaal hoort. In elk

geval, zo gaat het mij wel. Maar probeer je nou eens voor te stellen dat je zo'n verhaal voor het eerst hoort. En dan dus zonder uitleg. Wat dan? (9)

Op dat moment zijn er twee mogelijkheden. De ene mogelijkheid is, dat je denkt: 'Nou, dat is een raar verhaal. Wat ik daar nou mee moet, dat weet ik niet, hoor! Het zal wel iets betekenen, maar wat? Ik heb geen flauw idee.' En je haalt je schouders op. De andere mogelijkheid is, dat je meer wilt weten en dat je dus op Jezus afstapt en dat je het gewoon aan hem vraagt: "Meester, wat bedoelt u met dat verhaal? Wat wilt u ons (wat wilt u mij) daarmee vertellen?"

En dat is nou waar Jezus op uit is: hij wil dat de mensen in Israël een keus maken. (10) Een duidelijke keus. Als het gaat om *hem*. Want dat is namelijk precies, wat ze tot op dat moment nog steeds *niet* doen. Ze hebben nog steeds niet in beeld (nog niet echt tenminste) wie Jezus nu eigenlijk is en waar hij voor gekomen is. (11) Jezus zegt in vers 13: "Ook al kunnen ze zien, toch zijn ze blind en ook al kunnen ze horen, toch zijn ze doof en ze begrijpen er niets van."

Tot nu toe heeft Jezus het heel duidelijk laten zien. (12) Hij heeft ook laten horen (13): dat hij de Zoon van God is en dat hij gekomen is om de wereld en de mensen te redden – uit de macht van de zonde. Om het oordeel van God weg te nemen. Om te genezen in een verziekte wereld. Om het leven van mensen weer op te laten bloeien.

In dit gedeelte komt dat ook naar voren. In vers 16+17. Al die dingen waar het OT vol van is, de beloften van God, het verlangen naar een betere wereld, het wordt allemaal werkelijkheid via de persoon van Jezus. En het is niet alleen iets uit de bijbel of uit het OT. Het is een verlangen dat heel diep in mensen verankerd zit: waarom kan het nou niet anders? Beter? Het moet toch kunnen? (14)

Ja, het kan. Maar als je er iets van wilt zien, moet je bij Jezus zijn. Alleen bij *hem* gebeurt het. De leerlingen van Jezus zien het gebeuren. Ze zien het gebeuren in de wonderen

van Jezus: *het* signaal dat er een nieuwe tijd aanbreekt.

Dat vraagt dus om een reactie: een reactie van geloof en vertrouwen, de bereidheid om hem te volgen en alles van hem te verwachten. Het vraagt ook om dankbaarheid en om aanbidding: in ontzag voor de liefde van God, die op zo'n geweldige manier naar mensen toe komt (naar ons *toe* komt), omdat hij werkelijk alles voor ons wil doen. Dat is het punt, waar het in het hele evangelie om gaat. Nog steeds. Ook voor ons. (15)

Alleen, wat gebeurt er in Israël? De mensen blijven op een afstand. Ja, ze bewonderen Jezus wel. Ze vinden het geweldig wat hij doet. Ze vergapen zich aan zijn wonderen en ze zijn diep onder de indruk. En natuurlijk hopen een heleboel mensen dat zij óók van die macht van Jezus kunnen profiteren. En als Jezus de Farizeeën op hun nummer zet, zijn er genoeg mensen die dat geweldig vinden. Want ook in die tijd was het al zo, dat het leukste vermaak leedvermaak is. Enthousiasme, bewondering – dat wel! Maar geen geloof. Niemand die naar Jezus toe komt en die voor hem op de knieën valt. Niemand die hem aanbidt. Oké, ze zijn er wel, maar het zijn de uitzonderingen. De meeste mensen blijven toch op een afstand.

Dat blijft een gevaar. Ook in onze tijd. En dus ook voor ons. Wij krijgen een heleboel van het evangelie mee. Thuis en in de kerk en waarschijnlijk ook nog op allerlei andere manieren. Maar heeft het ook werkelijk een plek in je *hart*? Of is er nog steeds iets van afstand? Afstand tussen jezelf en God? Ik bedoel dit: een heleboel mensen willen best van God profiteren. Want nou ja, hij heeft de macht om mijn problemen op te lossen en hij heeft de macht om mij beter te maken als ik ziek ben. En vóór je het weet, is je gebed één grote verlanglijst.

En je kunt best onder de indruk zijn – van God of van dingen die er gebeuren in de kerk. Als je een fijne dienst meemaakt bijv. Dat is ook zo iets: in de kerk moet het vooral fijn zijn. Dat is een houding die ik toch wel steeds meer tegenkom. We willen graag met een goed gevoel naar huis gaan. Maar als het je daarom te doen is, dan ben je dus eigenlijk bezig met

een vorm van entertainment. Alleen dan op het niveau van geloof en religie. En zo hebben we weer een nieuwe vorm van entertainment erbij: relitainment.

Nou, dat is de sfeer die Jezus tegenkomt in Israël. En dat is niet voor het eerst. Eeuwen daarvóór, in de tijd van Jesaja, was het ook al zo. **(16)** In de tijd van Jesaja hadden de mensen in Israël het gevoel dat ze God in hun zak hadden. En waarom ook niet? Want nou ja, ze gingen naar de tempel, ze brachten regelmatig een offer, ze onderhielden de feestdagen... Dus, nou, dan is het toch goed? Alsof dat de bedoeling is van God: dat wij netjes onze godsdienstige verplichtingen afwerken. **(17)** Dat wil hij helemaal niet. Hij wil mensen die hem toegewijd zijn, mensen die helemaal voor hem gaan. Mensen die bereid zijn om daar ook de consequenties uit te trekken. Mensen die vol zijn van de liefde van God.

Maar goed, in die sfeer moet Jesaja optreden als boodschapper van God. En als Jesaja zijn mond open gaat doen, kan het dus twee kanten op. *Of* de mensen luisteren naar zijn woorden en ze komen tot inkeer, *of* ze luisteren *niet* en ze worden alleen maar harder in hun verkeerde houding. **(18)**

Op zo'n moment is dat natuurlijk geweldig spannend. Want wat gaat er dan gebeuren? Welke kant gaat het op? Alleen, voor Jesaja was het helemaal niet spannend. Want meteen in het begin zegt de HEER al tegen hem dat de mensen niet naar hem zullen luisteren. Dat zijn de woorden die Jezus hier naar voren haalt. De mensen zullen hun ogen dicht doen en hun oren dicht stoppen. En waarom? Omdat ze de genezende kracht van het evangelie niet *willen*. Ze willen leven op hun *eigen* manier, zoals *zij* dat willen.

Dé grote vraag is dan natuurlijk, waarom God Jesaja eigenlijk nog naar die mensen toe stuurt. Als hij toch van tevoren al weet dat ze niet zullen luisteren? Wat heeft dat dan nog voor zin?

Wel, op die manier worden de mensen duidelijk voor een *keus* geplaatst. Zodat ze later

nooit kunnen zeggen: hadden we het maar geweten, dan hadden we het wel anders gedaan en dan zouden we wel geluisterd hebben. Die verontschuldiging (of die smoes) wordt hun onmogelijk gemaakt – door het optreden van Jesaja. (19)

Want zo is God. Kijk, het allerliefste wil hij mensen redden. Dat is heel duidelijk. De bijbel laat daar geen misverstand over bestaan. En het is belangrijk om dat ook heel duidelijk te zeggen en voor jezelf te *beseffen*: God laat het evangelie in de wereld horen en hij wil ons gebruiken om ervoor te zorgen dat de mensen het *kunnen* horen. En dat doet hij, omdat zijn hele hart daarnaar uitgaat: om mensen te redden van de ondergang. Omdat hij zoveel houdt van de wereld en van de mensen die hij gemaakt heeft. Omdat hij zoveel houdt van u en van jou en van mij. (20)

En dat is niet alleen iets uit de tijd van het NT. In het OT was dat ook al zo. Dan denk ik even aan de tijd van Ezechiël. De Israëlieten zitten dan in Babel, in ballingschap. Het is de ellende van hun eigen zonde. En wat zegt God dan? “Lekker puh! Eigen schuld!” – zegt hij dat? Nee, hij zegt: die ellende van jullie, dat wil ik helemaal niet. “Ik heb geen plezier in de dood van een zondaar. Ik vind het juist heerlijk als een zondaar zich bekeert en dat hij in leven blijft!” (Ezech. 18,32; 33,11).

Dat is de hoofdlijn van de bijbel. Heel duidelijk. Dat is ook de reden dat God zijn Zoon heeft gegeven en dat Jezus naar de aarde gekomen is: om de plannen van God uit te voeren; de plannen die God in zijn liefde gemaakt heeft om mensen te redden.

Alleen, God zal niemand dwingen. Je wordt niet *gedwongen* om God lief te hebben. Je wordt niet *gedwongen* om Jezus te volgen. Dat zou niet eens kunnen, want liefde kun je niet dwingen. Het moet je eigen keus zijn: een keus die je maakt uit overtuiging en met toewijding, omdat je tot de ontdekking bent gekomen dat je niet zonder God kunt en dat Jezus echt alles voor je is. (21)

Maar dan moet het wel een duidelijke *keus* zijn. Ja of nee. En niet een beetje ertussenin.

En dat is nou de taak die de HEER voor Jesaja in gedachten heeft: zijn woorden moeten duidelijk maken wat er leeft in hart van de mensen – hoe staan ze nou *echt* tegenover God?

Want hoe dan ook, dat is ook een kant van het evangelie. Voor ons gevoel een minder leuke kant, denk ik. Maar het hoort er wel bij. God wil duidelijkheid. Want onduidelijkheid is nog erger dan ongeloof. Dan denk ik bijv. aan wat Jezus zegt in Opb. 3. Tegen de gemeente in Laodicea. Hij verwijt de mensen in die gemeente dat ze lauw zijn. Niet koud en niet heet. Hetzelfde dus. Geen echte keus maken. Geen duidelijkheid. En dan zegt hij: “Waren jullie maar koud of warm.” (Opb. 3,15). En dan merk je dus heel duidelijk hoe God daarover denkt. Lauw zijn is voor God bijna nog erger dan koud zijn.

In Opb. 22 komt het ook naar voren. In Openbaring gaat het over Gods voorbereidingen voor de jongste dag. En natuurlijk wil de HEER op die dag het liefst zoveel mogelijk mensen redden. Maar er is ook nog een andere kant. Want hij wil ook *eerlijk* kunnen oordelen. En dan zegt hij: “Houd de profetie van dit boek niet geheim, want de tijd is nabij.” En wat moeten de woorden van Johannes dan voor resultaat hebben? Dat komt er meteen achteraan: “Wie onheil aanricht zal nog meer onheil aanrichten, en wie onrein is zal nog onreiner worden. Wie goed doet zal nog meer goed doen, en wie heilig is zal nog heiliger worden.” (Opb. 22,10.11).

Wat Jezus doet, die terugtrekkende beweging die hij maakt, die is eigenlijk niet eens zo nieuw of vreemd. Je ziet het overal in de bijbel naar voren komen. God wil dat je een echte keus maakt. Omdat hij het duidelijk wil kunnen zien: wat er leeft in je hart. **(22)** En er zijn allerlei manieren die God gebruiken kan om dat duidelijk te laten worden. Er zijn ook allerlei momenten die hij daarvoor gebruiken kan. Door keuzes die je in je leven moet maken. Of als het spannend wordt – door dingen die je meemaakt. En in elk geval, als de boodschap van het evangelie naar je toe komt.

En daarmee ligt dus de laatste vraag voor de hand: wat *leeft* er in je hart? Wil je steeds

meer ontdekken van het evangelie en wil je groeien in je geloof? Waar gaat het je om? Het antwoord op die vraag is van levensbelang. Voor iedereen. Amen.